

Встановлення нової лінії з виробництва продуктів харчування: які дозволи або погодження потрібно отримати підприємцю

Харчова промисловість – це одна з галузей, що динамічно розвивається в Україні. Постійно з'являється нова продукція, відкриваються нові підприємства, але при цьому зростає і конкуренція на цьому ринку, споживачі зупиняють свій вибір на більш дешевій і якісній продукції. Посилення конкуренції і вимогливість споживачів змушує виробників постійно оновлювати свої потужності.

У цій статті ми розглянемо, **які дозволи або погодження потрібно отримати підприємцю** для встановлення виробничої лінії з виробництва харчових продуктів у приміщеннях, які вже використовуються для такого виробництва або призначені для нього.

Санітарні вимоги до виробництва харчових продуктів

Законом України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР «Про безпеку та якість харчових продуктів» (далі - Закон про харчові продукти) передбачено, що **харчовим продуктом** (їжею) визнається будь-яка речовина або продукт (сирий, включаючи сільськогосподарську продукцію, необроблений, напівоброблений або оброблений), призначений для споживання людиною. Харчовий продукт включає напій, жувальну гумку та будь-яку іншу речовину, а також і воду, які навмисно входять до складу харчового продукту під час виробництва, підготовки або обробки.

Саме той факт, що ці продукти безпосередньо вживаються людиною у їжу, зазначає необхідність у проведенні особливого санітарного контролю з боку Державної санітарно-епідеміологічної служби України (далі – Санітарна служба) або Державної служби ветеринарної медицини України (далі – Ветеринарна служба).

Стаття 5 Закону про харчові продукти передбачає, що Санітарна служба здійснює державний контроль у визначених санітарним законодавством випадках за такими харчовими продуктами на потужностях (об'єктах) з їх виробництва та/або обігу (далі - харчові продукти, підконтрольні санітарній службі). Так, Санітарній службі підконтрольні:

1) усі харчові продукти для спеціального дієтичного споживання;

2) усі функціональні харчові продукти;

3) усі харчові продукти, крім тих, що підконтрольні Ветеринарній службі, а саме:

а) необроблені харчові продукти тваринного походження на потужностях (об'єктах) з їх виробництва;

б) усі рослинні продукти, сільськогосподарська продукція та необроблені харчові продукти тваринного походження, що продаються на агропродовольчих ринках.

Виробники, які здійснюють діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів, використовуючи за правом власності або користування територію, споруди або комплекси споруд, приміщення, будівлі, обладнання та інші засоби, включаючи транспортні засоби, **повинні отримати експлуатаційний дозвіл Санітарної або Ветеринарної служби** в залежності від підконтрольності продукту. Такий дозвіл видається на кожну з таких потужностей (об'єктів), що використовуються для здійснення вищезазначеної діяльності.

Порядком видачі експлуатаційного дозволу для потужностей (об'єктів) з виробництва, переробки або реалізації харчових продуктів, затвердженим постановою КМУ від 12.05.07 р. № 712 передбачено, що **такий дозвіл видається на потужності (об'єкти), що розташовані за однією адресою** (тільки територія, споруди або комплекс споруд, приміщення, будівлі, обладнання з деталізацією на рівні виробничої лінії) і визначені власником потужностей (об'єктів).

Виробники повинні отримати експлуатаційний дозвіл **на кожну** з потужностей (об'єктів) у таких випадках:

1) після введення до експлуатації побудованих (реконструйованих) об'єктів з виробництва, переробки або реалізації харчових продуктів;

2) у разі зміни виду господарської діяльності та стану капітальних приміщень;

3) якщо експлуатаційний дозвіл був скасований;

4) у разі здійснення експорту харчових продуктів.

Для отримання експлуатаційного дозволу оператору потужностей (об'єктів) необхідно звернутися із заявою до головного державного санітарного лікаря або головного державного інспектора ветеринарної медицини відповідної території за формою, встановленою головним державним санітарним лікарем України або

головним державним інспектором ветеринарної медицини України. На сьогоднішній день форма заяви на отримання дозволу затверджена, зокрема, наказом МОЗ України від 12.07.07 р. № 399.

До заяви додаються:

1) копія свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта господарювання, засвідчена в установленому порядку;

2) копія акта державної приймальної комісії про прийняття до експлуатації закінченого будівництва (реконструкції) об'єкта або копія акта технічної комісії, засвідчена в установленому порядку;

3) перелік харчових продуктів, що виробляються, переробляються або реалізуються, за підписом заявника;

4) протоколи досліджень харчових продуктів, проведених акредитованими лабораторіями.

У випадку, якщо у виробника вже є експлуатаційний дозвіл, але при цьому встановлюється нова виробнича лінія, необхідно звернутися до Санітарної або Ветеринарної служби про такі наміри не пізніше, ніж за 30 календарних днів до початку такого виробництва, переробки або реалізації. Відповідна служба повинна провести інспекцію нових виробничих ліній та необхідні дослідження протягом 30 календарних днів з дня надходження заяви. Оператор потужностей (об'єктів) може почати використання нових виробничих ліній після отримання акта за результатами проведення інспекції, якщо такий акт підтверджує відповідність вимогам санітарних заходів.

Охорона праці

Чинне законодавство України також висуває **вимоги щодо безпеки для працівників виробничих ліній**, в тому числі ліній з виробництва харчових продуктів. Законом України від 14.10.92 р. № 2694-XII «Про охорону праці» (далі – Закон про охорону праці) встановлено, що виробничі будівлі, споруди, машини, механізми, устаткування, транспортні засоби, що вводяться в дію після будівництва (виготовлення) або реконструкції, капітального ремонту тощо, та технологічні процеси повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.

Не допускається будівництво, реконструкція, технічне переоснащення тощо виробничих об'єктів, інженерних інфраструктур об'єктів соціально-культурного призначення, виготовлення і впровадження

нових для даного підприємства технологій і зазначених засобів без попередньої експертизи робочого проекту або робочої документації на їх відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці.

Частиною 4 ст. 21 Закону про охорону праці передбачено, що роботодавець повинен одержати дозвіл на початок роботи та види робіт підприємства, діяльність якого пов'язана з виконанням робіт та експлуатацією об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Крім того, згідно з ч. 7 ст. 21 цього Закону технологічні процеси, машини, механізми, устаткування, транспортні засоби, хімічні речовини і їх сполуки та інша небезпечна продукція, придбані за кордоном, допускаються до експлуатації (до застосування) лише за умови проведення експертизи на відповідність їх нормативно-правовим актам з охорони праці, які чинні на території України.

Видача дозволів, передбачених вказаною статтею Закону про охорону праці, регулюється Порядком видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами, затвердженим постановою КМУ від 15.10.03 р. № 1631 (далі – Порядок КМУ про дозволи Держкомохоронпраці), та інструкцією щодо застосування Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами, затвердженою наказом Державного комітету з нагляду за охороною праці від 21.01.04 р. № 13 (далі – Інструкція Держкомохоронпраці).

Згідно з додатками 1 та 2 до Порядку КМУ про дозволи Держкомохоронпраці (перелік робіт підвищеної небезпеки та перелік об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки – відповідно) **підвищену небезпеку**, зокрема, **становить:**

- обслуговування механічних та автоматичних ліній (п. 74 додатку 1 до Порядку КМУ про дозволи Держкомохоронпраці – перелік робіт підвищеної небезпеки), а також

- обладнання основних виробництв для харчової промисловості (п. 26 додатку 2 до Порядку КМУ про дозволи Держкомохоронпраці - перелік об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки).

Для отримання дозволу на обслуговування механічних та автоматичних ліній і на експлуатацію вітчизняного обладнання основних виробництв для харчової промисловості необхідно звертатися до територіального управління Держнаглядохоронпраці за місцем їх розташування, а для отримання дозволу щодо екс-

плуатації обладнання, виробленого за кордоном – до центрального апарату Держкомохоронпраці.

До заяви має бути додано:

- на початок (продовження) виконання роботи підвищеної небезпеки - висновок експертизи щодо спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки під час виконання заявленої роботи;

- на експлуатацію об'єкта - висновок експертизи щодо відповідності об'єкта вимогам нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки (з урахуванням результатів сертифікації в системі УкрСЕПРО у разі її проведення) і спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законодавства під час його експлуатації, а також експлуатаційну документацію (копії інструкції з експлуатації, паспорта, настанови тощо) українською або, як виняток, російською мовою (для об'єкта, який виготовлено за кордоном).

У наданні дозволу відмовляється у разі:

(1) ненадання суб'єктом господарської діяльності необхідних документів та (або) неправильного їх оформлення;

(2) надання недостовірних даних або висновку експертизи, який затверджено чи складено більше, ніж за рік до дати реєстрації заяви;

(3) встановлення за висновком експертизи невідповідності об'єкта експертизи вимогам законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки.

Після усунення причин, які призвели до відмови у видачі дозволу, суб'єкт господарської діяльності має право повторно подати заяву на одержання дозволу.

Висновки

Таким чином, для встановлення виробничої лінії з виробництва харчових продуктів **необхідно отримати:**

1. Експлуатаційний дозвіл відповідного головного державного санітарного лікаря або головного державного інспектора ветеринарної медицини на потужності (об'єкти), на яких буде вироблятися ця продукція, якщо такий дозвіл ще не отриманий після:

а) введення до експлуатації побудованих (реконструйованих) об'єктів з виробництва, переробки або реалізації харчових продуктів;

б) зміни виду господарської діяльності та стану капітальних приміщень;

в) скасування такого дозволу або здійснення експорту харчових продуктів.

В інших випадках, якщо виробник має експлуатаційний дозвіл і планує лише встановити нову виробничу лінію, необхідно отримати акт за результатами проведення інспекції нової виробничої лінії, який підтвердить її відповідність вимогам санітарних заходів;

2. Дозвіл відповідного органу з охорони праці на обслуговування механічних та автоматичних ліній і на експлуатацію обладнання основних виробництв для харчової промисловості, для чого пройти з позитивним висновком:

а) експертизу щодо спроможності виробника забезпечити додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки під час обслуговування механічних та автоматичних ліній;

б) експертизу щодо відповідності обладнання основних виробництв для харчової промисловості вимогам нормативно-правових актів з охорони праці та промислової безпеки (з урахуванням результатів сертифікації в системі УкрСЕПРО у разі її проведення) і спроможності суб'єкта господарської діяльності забезпечити додержання вимог законодавства під час його експлуатації.

Крім того, технологічні процеси, машини, механізми, устаткування та інша небезпечна продукція, придбані за кордоном, допускаються до експлуатації (до застосування) лише за умови проведення експертизи на відповідність їх нормативно-правовим актам з охорони праці, які чинні на території України.

Віталій ПАЦЮК
партнер ЮК «КПД Консалтинг»